

ДИРЕКТИВИ

ДИРЕКТИВА 2008/52/ЄС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ
від 21 травня 2008 р.

Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ ТА РАДА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ,Беручи до уваги Договір про заснування
Європейського Співтовариства і, зокрема,
його статтю 61(с) та другий абзац статті
67(5),

Беручи до уваги пропозицію Комісії,

Беручи до уваги висновок Економічно-
соціального комітету¹,Діючи відповідно до процедури, викладеної
в статті 251 Договору²,

Оскільки:

(1) Співтовариство поставило собі за мету підтримувати і розвивати територію свободи, безпеки і правосуддя, де забезпечено право осіб на вільне переміщення. Відтак, Співтовариство, з-поміж іншого, має вжити заходи у сфері співпраці між судами у цивільних справах, необхідні для належного функціонування внутрішнього ринку.

(2) Основоположним принципом є принцип доступу до правосуддя і, прагнучи покращити доступ до правосуддя, Європейська Рада на своєму засіданні в Тампере 15 і 16 жовтня 1999 р. закликала держави-члени до впровадження альтернативних позасудових процедур.

¹ ОВ С 286, 17.11.2005, с. 1.

² Висновок Європейського Парламенту від 29 березня 2007 р. (ОВ С 27 Е, 31.1.2008, с. 129). Спільна позиція Ради від 28 лютого 2008 р. (ще не опублікована в Офіційному віснику) і Рішення Європейського Парламенту від 23 квітня 2008 р. (ще не опубліковане в Офіційному віснику).

(3) У травні 2000 р. Рада прийняла Висновки про альтернативні методи вирішення спорів, які регулюються цивільним і господарським законодавством, зазначивши, що встановлення основних засад у цій сфері є необхідним кроком у напрямку до забезпечення належного розвитку та функціонування позасудових процедур для вирішення спорів у цивільних та господарських правовідносинах, з метою спростити і покращити доступ до правосуддя.

(4) У квітні 2002 р. Комісія представила Зелену книгу про альтернативне вирішення спорів, які регулюються цивільним та господарським законодавством, беручи до уваги існуючу ситуацію щодо методів альтернативного вирішення спорів у Європейському Союзі та ініціюючи широкі консультації з державами-членами та зацікавленими сторонами щодо можливих заходів зі стимулювання використання медіації.

(5) Завдання із забезпечення кращого доступу до правосуддя, як складова політики Європейського Союзу із розбудови території свободи, безпеки та правосуддя, має передбачати доступ як до судових, так і до позасудових методів врегулювання спорів. Ця Директива повинна зробити внесок у належне функціонування внутрішнього ринку, зокрема, щодо доступності послуг медіації.

(6) Медіація може забезпечити економічно ефективно та швидке позасудове вирішення спорів у цивільних і господарських справах на основі процесів, що враховують потреби сторін. Існує більша імовірність того, що

Переклад неофіційний. Здійснено Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) в рамках проекту
«ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ У СФЕРУ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ»

З питань співпраці звертатися до Владислави Каневської, тел. +38 044 490 64 00, ykanevska@ifc.org
Більш докладну інформацію про проект дивіться на сайті www.ukrmediation.com.ua

домовленості, досягнуті в результаті медіації, будуть добровільно дотримуватися, а між сторонами збережуться дружні і стабільні стосунки. Ці переваги стають ще більш відчутними у ситуаціях, що містять транскордонні елементи.

(7) Для того щоб надалі стимулювати використання медіації та забезпечити те, щоб сторони, які звертаються до медіації, могли покладатися на передбачувану нормативно-правову систему, необхідно впровадити рамочне законодавство, зокрема, щодо ключових аспектів цивільного судочинства.

(8) Положення цієї Директиви мають застосовуватися лише до медіації у транскордонних спорах, але ніщо не повинно заважати державам-членам застосовувати ці положення також до внутрішніх процесів медіації.

(9) Ця Директива жодним чином не повинна перешкоджати використанню сучасних технологій зв'язку у процесі медіації.

(10) Ця Директива має застосовуватися до процесів, використовуючи які дві або більше сторін у транскордонному спорі намагаються самостійно, на добровільній основі, досягти мирової угоди щодо вирішення їх спору за допомогою медіатора. Вона має застосовуватися до цивільних та господарських справ. Проте, вона не має застосовуватися до прав та обов'язків, щодо яких сторони не вільні самостійно приймати рішення згідно з діючим законодавством у відповідній сфері. Такі права та обов'язки є особливо поширеними у сімейному та трудовому праві.

(11) Ця Директива не має застосовуватися до передконтрактних переговорів або процесів судового характеру, наприклад, до певних схем судового примирення, схем розгляду споживчих скарг, арбітражних ухвал та експертних висновків, або до процесів, які адмініструються особами або органами, що видають офіційні рекомендації, незалежно

від того, чи мають вони обов'язкову юридичну силу щодо вирішення спору.

(12) Ця Директива має застосовуватися до випадків, коли суд відсилає сторони до медіації або національне законодавство рекомендує медіацію. Більше того, якщо за національним законодавством суддя вправі діяти як медіатор, ця Директива також має застосовуватися до медіації, яка проводиться суддею, який не задіяний у судовій процедурі щодо предмету або предметів цього спору. Проте, ця Директива не має поширюватися на спроби, які роблять суд або суддя, що розглядають спір у контексті судового провадження, стосовно спору, що розглядається, або на справи, у яких суд або суддя, що їх розглядають, звертаються за допомогою або порадою до компетентної особи.

(13) Медіація, яка передбачається цією Директивою, має бути добровільним процесом у тому сенсі, що сторони самостійно керують процесом і можуть організувати його на власний розсуд та припинити у будь-який час. Проте, національне законодавство має дозволяти судам встановлювати часові рамки для процесу медіації. Більше того, суди повинні мати змогу привертати увагу сторін до можливості медіації, коли це доречно.

(14) Ніщо у цій Директиві не повинно обмежувати національне законодавство, згідно з яким використання медіації є обов'язковим або підлягає стимулам чи санкціям, за умови що таке законодавство не заважає сторонам здійснювати їх право на доступ до судової системи. Так само, ніщо в цій Директиві не повинно обмежувати існуючі системи медіації, які регулюються самостійно, якщо вони стосуються аспектів, що не підпадають під сферу дії цієї Директиви.

(15) Для того щоб забезпечити правову визначеність, ця Директива має зазначити, який термін є доречним для з'ясування, чи є спір, який сторони намагаються вирішити за

допомогою медіації, транскордонним спором. За відсутності письмового договору, вважається, що сторони погодилися вживати медіацію в той момент часу, коли вони вчинили конкретну дію для початку процесу медіації.

(16) З метою забезпечити необхідну взаємну довіру відносно конфіденційності, впливу на строк позовної давності та визнання і забезпечення виконання домовленостей, досягнутих в результаті медіації, держави-члени будь-якими доречними на їх думку засобами мають заохочувати професійну підготовку медіаторів та впровадження ефективних механізмів контролю якості стосовно надання послуг медіації.

(17) Держави-члени мають встановити означені механізми, з-поміж іншого, звертаючись до ринкових рішень, і при цьому від них не слід вимагати надання фінансування у цьому відношенні. Ці механізми мають бути націлені на збереження гнучкості процесу медіації та автономності сторін, а також забезпеченні того, що медіація проводиться ефективно, неупереджено і компетентно. Медіатори мають бути обізнані про існування Європейського Кодексу поведінки медіаторів, який також має бути доступний для широкого загалу в Інтернеті.

(18) У сфері захисту прав споживачів Комісія прийняла Рекомендацію¹, що встановлює мінімальні критерії якості, які позасудові органи, залучені до консенсусного вирішення споживчих спорів, мають пропонувати своїм користувачам. Всіх медіаторів або організації, що підпадають під сферу дії цієї Рекомендації, слід заохочувати дотримуватися її принципів. Для того щоб спростити розповсюдження інформації стосовно таких органів, Комісія має створити

¹ Рекомендація Комісії 2001/310/ЄС від 4 квітня 2001 р. про принципи функціонування позасудових органів, залучених до консенсуального вирішення споживчих спорів (ОВ L 109, 19.4.2001, с. 56).

базу даних позасудових схем, які, на думку держав-членів, дотримуються принципів цієї Рекомендації.

(19) Медіація не повинна розглядатися як слабша альтернатива судовому розгляду у тому сенсі, що виконання домовленостей, досягнутих в результаті медіації, залежить від доброї волі самих сторін. Відтак держави-члени мають подбати про те, щоб сторони письмової домовленості, досягнутої в результаті медіації, мали змогу отримати забезпечення виконання суті їх домовленості. Держава-член може відмовити у забезпеченні виконання такої домовленості лише у тому разі, якщо її зміст суперечить законодавству, включаючи міжнародне приватне право або якщо законодавство держави-члена не передбачає забезпечення виконання змісту конкретної угоди. Останнє може стосуватися випадків, якщо зобов'язання, визначене в угоді, є по суті таким, забезпечити виконання якого неможливо.

(20) Суть домовленості, досягнутої в результаті медіації, виконання якої було гарантовано в одній державі-члені, має визнаватися й оголошуватися як така, якій гарантується виконання в інших державах-членах, у відповідності до діючого у цій сфері законодавства Співтовариства або національного законодавства. Це, наприклад, може здійснюватися на підставі Регламенту Ради (ЄС) № 44/2001 від 22 грудня 2000 р. про юрисдикцію та визнання і примусове виконання рішень у цивільних і господарських справах² або Регламенту Ради (ЄС) № 2201/2003 від 27 листопада 2003 р. стосовно юрисдикції та визнання і примусового виконання рішень у шлюбних справах та справах щодо батьківських обов'язків³.

² ОВ L 12, 16.1.2001, с. 1. Регламент із останніми змінами, внесеними Регламентом (ЄС) № 1791/2006 (ОВ L 363, 20.12.2006, с. 1).

³ ОВ L 338, 23.12.2003, с. 1. Регламент із змінами, внесеними Регламентом (ЄС) № 2116/2004 (ОВ L 367, 14.12.2004, с. 1).

(21) Регламент (ЄС) № 2201/2003 чітко встановлює, що, для того щоб виконання домовленостей між сторонами забезпечувалося в іншій державі-члені, їх виконання має бути гарантоване у державі-члені, де вони були зафіксовані. Відтак, якщо у конкретній державі-члені не може бути забезпечено виконання угоди, укладеної в результаті медіації у справі, що регулюється сімейним правом, про що подавався запит, ця Директива не має заохочувати сторони до того, щоб обійти закон цієї держави-члена через забезпечення примусового виконання своєї угоди в іншій державі-члені.

(22) Ця Директива не повинна впливати на правила держав-членів стосовно забезпечення виконання домовленостей, досягнутих в результаті медіації.

(23) Конфіденційність у процесі медіації є важливим чинником, і тому ця Директива має забезпечувати мінімальний ступінь відповідності цивільно-процесуальних норм її положенням про те, як захищати конфіденційність медіації у будь-яких наступних цивільних та господарських судових процедурах або арбітражі.

(24) Для того щоб заохотити сторони використовувати медіацію, держави-члени мають подбати про те, щоб їх правила щодо строків позовної давності не перешкоджали сторонам звернутись до суду або арбітражу, якщо їх спроба медіації зазнає невдачі. Держави-члени мають забезпечити досягнення цього результату, навіть якщо ця Директива не гармонізує національні правила про строки позовної давності. Ця Директива не повинна впливати на положення про строки позовної давності, обумовлені міжнародними договорами і впроваджені у державах-членах, наприклад, у сфері транспортного права.

(25) Держави-члени мають заохочувати надання інформації широкому загалу про те, як можна звернутися до медіаторів та організацій, які надають послуги з медіації. Вони також мають заохочувати

практикуючих юристів інформувати своїх клієнтів про можливість медіації.

(26) Згідно з пунктом 34 Міжвідомчої угоди про вдосконалення законотворчості¹, держави-члени заохочуються розробляти для себе і в інтересах Співтовариства свої власні таблиці, які якомога докладніше мають ілюструвати кореляцію між цією Директивою та заходами транспозиції, та оприлюднювати їх.

(27) Ця Директива має на меті підтримувати фундаментальні права людини, і бере до уваги принципи, визнані, зокрема, Хартією основних прав Європейського Союзу.

(28) Оскільки мета цієї Директиви не може бути досягнута у достатньому обсязі на рівні держав-членів, а, відтак, з причин масштабу або впливу її дії, її повніше можна досягти на рівні Співтовариства, Співтовариство вправі затверджувати заходи відповідно до принципу субсидіарності, встановленого у статті 5 Договору. Відповідно до принципу пропорційності, встановленого в означеній статті, ця Директива не виходить за межі того, що є необхідним для досягнення її мети.

(29) Відповідно до статті 3 Протоколу про позицію Сполученого Королівства та Ірландії, доданого до Договору про Європейський Союз та Договору про заснування Європейського Співтовариства, Сполучене Королівство та Ірландія повідомили про своє бажання взяти участь у прийнятті та застосуванні цієї Директиви.

(30) Відповідно до статей 1 і 2 Протоколу про позицію Данії, доданого до Договору про Європейський Союз та Договору про заснування Європейського Співтовариства, Данія не бере участі у прийнятті цієї Директиви і не зобов'язана її виконувати, а також не є суб'єктом її застосування.

¹ ОВ С 321, 31.12.2003, с. 1.

УХВАЛИЛИ ЦЮ ДИРЕКТИВУ:

Стаття 1

Мета та сфера застосування

1. Метою цієї директиви є спростити доступ до способів альтернативного вирішення спорів та сприяти мирному врегулюванню спорів, заохочуючи використання медіації та забезпечуючи збалансовані взаємовідносини між медіацією та судочинством.

2. Ця Директива застосовується у транскордонних спорах до цивільних та господарських правовідносин, за винятком прав і обов'язків, якими сторони не вправі розпоряджатися відповідно до доречного законодавства у цій сфері. Зокрема, її дія не поширюється на податкові, митні або адміністративні правовідносини, або на відповідальність держави за дії або бездіяльність при здійсненні владних повноважень (*acta iure imperii*).

3. У цій Директиві термін «держава-член» відноситься до усіх держав-членів, за винятком Данії.

Стаття 2

Транскордонні спори

1. Для цілей цієї Директиви транскордонним спором вважається спір, в якому принаймні одна зі сторін постійно або систематично проживає в іншій державі-члені, ніж та, де проживає будь-яка інша сторона, станом на дату, коли:

(а) сторони домовляються використовувати медіацію після виникнення спору;

(b) медіація призначена судом;

(с) зобов'язання використовувати медіацію виникає відповідно до національного законодавства; або

(d) для цілей статті 5 сторони запрошуються до медіації.

2. Незважаючи на параграф 1, для цілей статей 7 та 8 транскордонним спором вважається також спір, за яким судове провадження або арбітраж після медіації між сторонами ініціюються в іншій державі-члені, ніж та, де сторони постійно або систематично проживають станом на дату, передбачену пунктами (а), (b) і (с) параграфу 1.

3. Для цілей параграфів 1 і 2, місце проживання встановлюється відповідно до статей 59 і 60 Регламенту (ЄС) №44/2001.

Стаття 3

Визначення

Для цілей цієї Директиви застосовуються наступні визначення:

(а) „Медіація” означає структурований процес, незалежно від його назви або посилання на нього, за допомогою якого дві або більше сторін спору намагаються самотійно, на добровільній основі, досягти згоди для вирішення спору за підтримки медіатора. Цей процес може бути ініційований самими сторонами або у результаті пропозиції чи розпорядження суду, або для виконання припису законодавства держави-члена.

Це включає медіацію, яка проводиться суддею, що не відповідає за будь-яку судову процедуру щодо конкретного спору. Сюди не входять спроби, які роблять суд або суддя, що розглядають справу в контексті судового провадження стосовно цього спору.

(b) „Медіатор” означає будь-яку третю особу, до якої звернулися з проханням провести медіацію ефективно, неупереджено та

компетентно, незалежно від віросповідання або професії цієї третьої особи у відповідній державі-члені, та способу, у який ця третя особа була призначена або отримала запит провести медіацію

Стаття 4

Забезпечення якості медіації

1. Держави-члени будь-якими доречними на їх думку засобами мають заохочувати розробку і дотримання медіаторами та організаціями, що надають послуги з медіації, добровільних кодексів поведінки, а також інших ефективних механізмів контролю якості щодо надання послуг з медіації.
2. Держави-члени мають заохочувати початкове професійне навчання медіаторів та підвищення їх кваліфікації з метою підбати про те, щоб медіація проводилася ефективно, неупереджено та компетентно по відношенню до сторін.

Стаття 5

Звернення до медіації

1. Суд, у якому порушено судову справу, може, коли це доречно, і беручи до уваги усі обставини справи, запросити сторони до медіації з метою вирішення спору. Суд також може запросити сторони відвідати інформаційну сесію з питань використання медіації, якщо такі сесії проводяться і є легко доступними.
2. Ця Директива не обмежує національне законодавство, яким передбачено обов'язкове використання медіації, або заохочення до медіації чи дозвіл на неї, до або після того, як почалося судове провадження, за умови що таке законодавство не перешкоджає сторонам реалізувати їх право на доступ до судової системи.

Стаття 6

Забезпечення виконання угод, укладених в результаті медіації

1. Держави-члени мають подбати про можливість для сторін або однієї сторони, що отримала недвозначну згоду від інших сторін, вимагати забезпечення виконання змісту письмової угоди, укладеної в результаті медіації. Виконання змісту такої угоди буде забезпечено, за винятком випадків, коли у конкретній ситуації зміст угоди суперечить законодавству держави-члена, на території якої подається запит, або законодавство цієї держави члена не передбачає забезпечення її виконання.
2. Виконання змісту угоди може бути забезпечене судом або іншим органом, компетентним у постанові або рішенні чи іншому достовірному інструменті, згідно з законодавством держави-члена, де подається запит.
3. Держави-члени інформують Комісію про суди або інші органи, уповноважені отримувати запити відповідно до параграфів 1 і 2.
4. Жодне положення цієї статті не впливає на правила, які застосовуються до визнання та забезпечення виконання в іншій державі-члені угоди, що підлягає виконанню згідно з параграфом 1.

Стаття 7

Конфіденційність медіації

1. Зважаючи на те, що медіація має проводитися з урахуванням вимог конфіденційності, держави-члени зобов'язані подбати про те, щоб, за винятком випадків, коли сторони не домовляться інакше, ані медіатори, ані особи, залучені до адміністрування процесу медіації, не примушувалися давати свідчення у цивільному або господарському судових процесах чи арбітражі стосовно інформації

щодо або у зв'язку з процесом медіації, окрім:

(а) коли це необхідно для заперечення міркувань державної політики держави-члена, якої це стосується, зокрема, коли йдеться про забезпечення захисту найкращих інтересів дітей або попередження шкоди фізичному чи психічному здоров'ю особи; або

(б) коли розголошення змісту угоди, укладеної в результаті медіації, необхідне для реалізації або забезпечення виконання цієї угоди.

2. Жодне положення параграфу 1 не заважає державам-членам впроваджувати більш суворі заходи для захисту конфіденційності медіації.

Стаття 8

Вплив медіації на строки позовної давності

1. Держави-члени дбатимуть про те, щоб сторони, які обирають медіацію у спробі вирішити спір, у подальшому не позбавлялися можливості ініціювати судове провадження або арбітраж стосовно цього спору внаслідок спливу строку позовної давності під час процесу медіації.

2. Параграф 1 не обмежує дію положень про строки позовної давності в міжнародних договорах, стороною яких є держави-члени.

Стаття 9

Інформація для громадськості

Держави-члени мають заохочувати, будь-якими доречними на їх думку засобами доведення до відома громадськості, зокрема, через Інтернет, інформації про те, як можна зв'язатися з медіаторами та організаціями, що надають послуги з медіації.

Переклад неофіційний. Здійснено Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) в рамках проекту «ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ У СФЕРУ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ»

З питань співпраці звертатися до Владислави Каневської, тел. +38 044 490 64 00, vkanevska@ifc.org
Більш докладну інформацію про проект дивіться на сайті www.ukrmediation.com.ua

Стаття 10

Інформація про компетентні суди та органи

Комісія, будь-якими доречними засобами, доводитиме до відома громадськості інформацію про компетентні суди або органи, про які держави-члени повідомили відповідно до статті 6 (3).

Стаття 11

Контроль

Не пізніше 21 травня 2016 р. Комісія зобов'язана подати до Європейського Парламенту, Ради та Економічно-соціального комітету звіт про застосування цієї Директиви. Звіт має враховувати розвиток медіації на території Європейського Союзу та вплив, який здійснила ця Директива у державах-членах. За потреби, звіт може супроводжуватися пропозиціями з адаптації цієї Директиви.

Стаття 12

Транспозиція

1. Держави-члени зобов'язані до 21 травня 2011 р. ввести в дію закони, нормативні акти та адміністративні положення, необхідні для виконання положень цієї Директиви, за винятком статті 10, для якої дата виконання становить найпізніше 21 листопада 2010 р., про що держави-члени негайно інформують Комісію.

При ухваленні державами-членами ці заходи мають містити посилання на цю Директиву або супроводжуватися таким посиланням в момент їх офіційного оприлюднення. Методи здійснення такого посилання визначаються самими державами-членами.

2. Держави-члени зобов'язані повідомити Комісії текст основних положень національного законодавства, ухваленого у сфері, яку охоплює ця Директива.

Стаття 13

Набрання чинності

Ця Директива набирає чинності на 20-й день після її оприлюднення в *Офіційному Віснику Європейського Союзу*.

Стаття 14

Адресати Директиви

Ця Директива адресована державам-членам.

Вчинено у Страсбурзі, 21 травня 2008 року.

За Європейський Парламент

Президент

H.-G. RÖTTERING

За Раду

Президент

J. LENARČIČ